

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українське суспільство у соціологічних вимірах

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологія»
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 20 /20__
Семестр 8
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю іспит

Викладач: професор Куценко О.Д.

Пролонговано: на 20 /20__ н.р. ( ) « » 20__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20 /20__ н.р. ( ) « » 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2019

Розробник: доктор соціологічних наук, професор Куценко Ольга Дмитрівна

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри соціальних структур та соціальних відносин

(Куценко О.Д.)

Протокол № 8 від « 20 » 06 2019 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від « 20 » 08 2019 року №

Голова науково-методичної комісії (Петренко-Лисак А.О.)

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів системне розуміння стану і перспектив розвитку сучасного українського суспільства у часових та європейських порівняннях.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знання з дисциплін «Соціальна структура суспільства», «Соціологія економіки», «Соціологія політики», «Соціологія культури».

2. Вміння збирати соціологічну і статистичну інформацію, здійснювати кількісний та якісний аналіз даних, презентувати результати аналізу.

3. Працювати з науковою літературою, критично аналізувати публікації, узагальнювати та обґрунтовувати висновки.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна відноситься до вибіркового блоку «Соціологія політики» і має міждисциплінарний і практично-орієнтований характер, фокусується на пізнанні українського суспільства як динамічної системи крізь призму його соціальної якості, інституціональних, ціннісних та суб'єктивно-діяльнісних вимірів, а також аналізі тенденцій розвитку у порівнянні з європейськими та іншими постсоціалістичними суспільствами. Системне соціологічне розуміння українського суспільства є важливою передумовою прийняття компетентних управлінських та політичних рішень на рівні державних інститутів, місцевого самоврядування та політичних організацій. Програма організована в такий спосіб, щоб розвинути у студентів вміння системного аналізу соціологічних та статистичних даних про якість суспільства і характер суспільних процесів, що забезпечується творчим аналітичним завданнями, завданнями на критичне мислення та розробку рекомендацій управлінського характеру.

4. Завдання (навчальні цілі):

- Сформувати у студентів системне бачення сучасного українського суспільства з точки зору його соціальної якості, історичної спадковості, впливів глобальних та регіональних процесів, потенціалу та обмежень розвитку та змін суспільного порядку.

- Поглибити вміння застосовувати інструментарій соціологічної науки в аналізі суспільства як динамічної системи за умов суспільних трансформацій.

- Розвинути вміння узагальнювати результати соціологічного аналізу, формулювати висновки та рекомендації для органів управління та політики.

Вивчення дисципліни є важливою передумовою наступними компетентностями:

- фк43: здатність застосовувати інструментарій соціологічної науки в дослідженні політичної сфери суспільства у і маркетингу в умовах суспільних змін та глобальних трансформацій

- фк45: здатність вивчати стан суспільства як цілісності крізь призму його соціальної якості

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці дисципліни
1.1 знати сучасні теорії суспільного порядку, соціальної якості суспільства та базові соціологічні виміри суспільства як динамічної системи	лекції, практичні, самостійна робота	виступи, контрольна	10
1.2 володіти соціологічним знанням про тенденції і сценарії розвитку сучасного українського суспільства	лекції, практичні, самостійна робота	виступи, рекомендації, контрольна	20
2.1 вміти застосовувати порівняльний системний аналіз суспільства із залученням соціологічної, політекономічної, демографічної інформації, обґрунтовувати висновки	лекції, практичні, самостійна робота	виступи, аналіз літератури, аналіз інформації, рекомендації	20
2.2 вміти формулювати емпірично перевірені висновки і рекомендації для органів влади, управління та політики	лекції, практичні, самостійна робота	дискусії, аналіз літератури, рекомендації, контрольна	30
3.1 презентувати результати аналітичної роботи для органів державної влади, управління та громадськості	лекції, практичні, самостійна робота	дискусії, аналіз літератури, рекомендації	10
4.1 самостійно аналізувати дані про стан і тенденції розвитку суспільства як цілісності, узагальнювати результати аналізу.	лекції, практичні, самостійна робота	аналіз інформації, рекомендації	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	Програмні результати навчання (назва)					
	1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	4.1
прн49. розробляти програму соціологічних досліджень проявів влади на різних рівнях її організації		+	+	+		+
прн51. вивчати стан суспільства як цілісності крізь призму його соціальної якості	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми роботи та оцінювання студентів

- семестрове оцінювання:

Форми роботи	Оцінювання		Результати навчання за дисципліною
	Мін балів	Мак балів	
1. Усні виступи в аудиторії	6	10	РН 1.1, 1.2, 2.1
2. Участь в дискусії	3	5	РН 2.2, 3.1
3. Критичний аналіз спеціальної літератури з презентацією результатів	3	5	РН 2.1, 2.2, 3.1
4. Аналіз соціологічної та іншої інформації та представлення результатів в аналітичній записці	9	15	РН 2.1, 4.1
5. Розробка рекомендацій для органів влади, управління та громадськості за результатами аналітичної роботи із захистом результатів в аудиторії	9	15	РН 1.2, 2.1, 2.2, 3.1, 4.1
6. Контрольна робота	6	10	РН 1.1, 1.2, 2.2
<i>Семестровий підсумок</i>	36	60	
<i>Підсумкове оцінювання (іспит) *</i>	24	40	

- підсумкове оцінювання у формі іспиту (РН1.1, 1.2, 2.2). Письмовий іспит складається із тестових та творчого завдань – *максимальна оцінка 40 балів. Мінімальний бал успішного складання (отримання загальної позитивної оцінки) іспиту – 24 бали.*

- умови допуску до іспиту: Студенти, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум – 36 балів*, для одержання допуску до іспиту мають обов'язково здати викладачу письмові відпрацювання пропущених тем та підсумкову аналітично-практичну роботу.

7.2 Організація оцінювання:

1. Усні виступи на практичних: теми 1-9.
2. Участь в дискусіях: теми 1-10.
3. Підготовка аналітичних робіт: теми 3-8.
4. Презентація і захист рекомендацій за результатами аналізу: тема 9-10.
5. Написання контрольної роботи: після тем 1-5.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

№ теми	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	Українське суспільство як складна динамічна система: теоретичні моделі і дослідницькі перспективи	4	4	8
2	Фази і результати трансформаційних змін	2	2	4
3	Інституціональна якість суспільства та способи її оцінювання	4	4	8
4	Демографічна основа українського суспільства	2	2	4
5	Соціальна якість суспільства: виміри та порівняльні характеристики	4	4	8
	<i>Контрольна робота</i>	-	2	2
6	Ціннісні виміри суспільства	2	2	4
7	Виміри соціального включення та активності	2	2	4
8	Якість еліти та публічної політики	4	4	8
9	Свроінтеграційні перспективи розвитку України	2	2	4
10	Презентація та захист рекомендацій органам влади, політики, громадськості	-	6	6
	<i>Усього</i>	26	34	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Практичні – 34 год.

Самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. *Баррі-Вайнст, Джон Волліс, Дулаас Норт.* Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії \ Пер. з англ. Тараса Цимбала. - Київ: Вид-во «Наш формат», 2018. - 352 с. \ Концепції суспільних порядків: насильство, інститути та організації.
2. *Головаха С., Горбачик А.* Тенденції соціальних змін в Україні та Європі: за результатами Європейського соціального дослідження 2005-2007-2012. - Київ: Інститут соціології Національної Академії Наук України, 2013. - http://i-soc.com.ua/assets/files/library/european_social_survey_57911_ua.pdf
3. *Головаха Е., Панина Н.* Постсоветская деинституционализация и становление новых социальных институтов в украинском обществе // Социология: теория, методы, маркетинг. 2001, № 4. С. 5-22.
4. *Головаха Е.И., Панина Н.В.* Постсоветская аномия в России и Украине: современное состояние и пути преодоления // Общественные науки и современность. – 2008. - № 6. – С. 5-10
5. *Лібанова Е.М.* Соціальні проблеми модернізації української економіки \ Демографія та соціальна економіка, 2012, 1(17):5-22. - <http://www.dse.org.ua/archive/17/1.pdf>
6. *Шульга Н.А.; Дрейф на обочині : двадцять лет общественных изменений в Украине / Н.Шульга. – К. : Друкарня “Бізнесполіграф”, 2011. – С.385 – 489. - http://i-soc.com.ua/institute/shulga_dreyf.pdf*
7. *Посткоммунистические трансформации: векторы, измерения, содержание / Под ред. О.Д.Куценко. –Харьков: Изд-во при Харьковском университете, 2004. - 420 с.*
8. *Савельев Ю. Б.* Емансипаційні цінності і толерантність в контексті модернізації українського суспільства // Український соціум. – 2015. – № 1 (52). – С. 68-81. - <http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/US-1-2015/68-81.pdf>

9. *Сталій людський розвиток: забезпечення справедливості: Національна доповідь / кер. авт. колективу Е.М. Лібанова / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи. – Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2012. - С.12-18, 46-61, 195-222. http://ecos.kiev.ua/share/upload/Dopovid_zabezpechennya_spravedlyvosti.pdf*
10. *Хантингтон С.* Политический порядок в меняющихся обществах / С. Хантингтон ; пер. с англ. – М. : Прогресс-Традиция, 2004. – 480 с.

Додаткові:

1. *Балакірєва О.М., Серєда Ю.В., Дмитрук Д.А. та ін.* Соціологічні зрізи українського суспільства (моніторинг соціально-економічних очікувань населення: 2005–2014 рр.) : наукова доповідь / [.] ; НАН України ; ДУ “Ін-т екон. та прогноз. НАН Укра-їни”. – К., 2015. – С.6-51. - <http://ief.org.ua/docs/st/286.pdf>
2. *Вектори змін українського суспільства * За ред. В.Ворони, М.Шульги. – К.: ІС НАНУ, 2014.
3. *Головаха Е., Панина Н.* Основные этапы и тенденции трансформации украинского общества: от перестройки до "оранжевой революции" // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2006.– № 3. – С. 32-51.
4. *Гоч Р.* Чинники довіри до державних регуляторів економічних відносин у сучасному українському суспільстві / Роксолана Гоч // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2014. – №3. – С. 16–55. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stmm_2013_3_5
5. *Дубровский В., Ширмер Я., Грейве-Третий У., Головаха Е., Гарань А., Павленко Р.* Движущие силы нежелательных реформ: уроки украинского переходного периода \ Социология: теория. Методы, маркетинг. – 2010, №1. – Сс. 56-72.
6. *Зоткин А. А.* Львы и Лисы украинской политики / А. А. Зоткин. – К. : Наукова думка, 2010. – С. 7–87.
7. *Качество жизни населения Украины* в зеркале социологии / Под общей ред. академика НАН Украины В.М.Ворони; докт. филос. наук, проф. Е.И.Суименко. – К. : Інститут соціології НАН України, 2012. – С. 68-73, 77-205. - http://i-soc.com.ua/files/e/life_quality.pdf
8. *Куценко О.Д., Горбачик А.* Соціально відповідальна держава в очікуваннях громадян: українське суспільство в європейській перспективі // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи – 2011 - №27
9. *Куценко О.* Образи посттрансформативної структури українського суспільства // Проблеми розвитку соціологічної теорії: Матеріали УІШ Всеукр. н.-пр. конференції: За ред. Суздакова В.І., Куценко О.Д. – К.: Видавничий центр «Логос», 2012. – С. 22-37. - http://www.socd.univ.kiev.ua/sites/default/files/library/efopen/posttransformational_social_structure_in_ukrainian_society_2012.pdf
10. *Куценко О.* Украина в трансформационных процессах: Quo vadis? \ Социология: теория, методы, маркетинг. №1, Киев, 2007. С.18-32 http://www.i-soc.com.ua/journal/02_Kutzenko.pdf
11. *Куценко О.Д.* Рыночные изменения в Украине и кристаллизация политико-экономических интересов / Куценко О.Д. // Загальна соціологія. Хрестоматія / За ред. В.Г.Гордяненко. Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2006. С.390-402. <http://www.iprog.ru/articles/?id=758>
12. *Мурадян Е. С., Титарь И. А.* Сравнительные международные исследования и Украина: доступ к бесценному. - http://www.sociology.kharkov.ua/images/socioprostit/magazine/1_2010/3_1.pdf
13. *Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу /* за ред. Е.М.Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2012. – Р. 3,10. Регіональна диференціація рівня життя населення. – Сс.198 – 204; - Р.5.1. Багатовимірний аналіз нерівності – Сс.235-242. - http://www.idss.org.ua/monografi/nerivnist_2012.pdf
14. *Общество без доверия /* Под редакцией Е. Головахи, Н. Костенко, С. Макеєва. – К.: Інститут соціології НАН України, 2014. – 338 с.
15. *Парацєвін Максим.* Релігія та релігійність в Україні / За ред. С.Макеєва. Передне слово О.Івашенко. – К.: Інститут політики, Інститут соціології НАН України, 2009. – 68 с. - <http://old.kiis.com.ua/txt/doc/02042009/brosh.pdf>
16. *Петрушина Т.* Соціальний потенціал економічного розвитку українського суспільства \ Вектори змін українського суспільства. - ІС НАНУ, 2014. – С.24-46.

17. Савельєв Ю.Б. Ціннісні передумови формування активної громадянської позиції як прояву соціального включення в процесі модернізації // Український соціум. –2014, № 1 (48). С. 66–77.
18. *Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку: монографія* / Е. М. Лібанова, С. Ю. Аксьонова, В. Г. Бялковська, О. А. Васильєв, О. О. Коломієць, Б. О. Крикун; Ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України, Укр. центр соц. реформ, Фонд народонаселення ООН. — К., 2009. — 247 с.
19. Стегній О. Г. Феномен всеохоплюючої корумпованості в сучасному українському суспільстві // Український соціум. / Інститут економіки та прогнозування НАН України; Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка — 2012.— №1.— С.7–22.
20. *Українское общество в европейском пространстве*. Под ред. Е. Головахи, С. Макеева. – Киев: Інститут соціології НАНУ; Харьковский национальный университет им. В.Н.Каразіна, 2007. – С. 226-273. – Режим доступу: http://www.isras.ru/files/File/Publication/ESS_Chp8_OK.pdf
21. *Экономическая культура населения Украины* \ Под ред.В.М.Вороны, Е.М.Суименко. – Киев, Інститут соціології НАН України, 2008. – С.20-67, 115-147. - <http://i-soc.com.ua/files/e/economcult.pdf>

Додаткові ресурси:

1. Національний банк соціологічних даних «Київський архів»: - <http://ukraine.survey-archive.com/data#user-research>
2. <http://info.worldbank.org/governance/kkz2004/>
3. www.transparency.org/cpi/2005/cpi2005.en.html
4. <https://freedomhouse.org/our-work>
5. <http://www.dif.org.ua>
6. www.kiis.com.ua
7. Corruption Perceptions Index. – Transparency International. URL: <http://www.transparency.org/research/cpi/overview>
8. The Worldwide Governance Indicators (WGI) project. – The World Bank. URL: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.asp>